

„Próbálok család nélkül”

Horváth Emmának

Horváth Emma
(1936–2024)

A Kastélyban, ahol már semmi sem emlékeztetett az egykorvolt pompára, csak maga az épület meg a szó: Kastély, nos, ott, a Kastélyban magyaróra volt. Talán tavasz, talán ősz, nyárelő vagy nyárutó? Az alig középiskolás fiú az irodalomkönyvben lapozgatott, nem igazán érdekelte, tanárnője miről beszél. Talán semmi sem érdekelte, csak lapozgatott. Szomorú volt, bánatos, bizonyára szerelmes is, mert egy alig középiskolás fiú szomorú, bánatos és szerelmes. Reménytelenül szerelmes.

A verseket nem szerette, a regényeket nagyon! Szeretett sivatagon és vadonban kalandozni, szerette bejárni Amazóniát és Patagóniát, szeretett a keresztes lovagokkal harcolni, hunokkal, besenyőkkel vágatni a pusztában, indiánokkal nyomokat cserkészni; volt tengerész vitorlás és papiruszhajón, és asztronauta valahol, valamelyik galaxisban. Járt a piramisok tövében, megmártózott a Gangeszben; látta a hajnalt és a naplementét a nádasban, a lápon, csizmája alatt

csikorgott a hó, hallotta farkasok vonítását és oroszlánok üvöltését; érezte, hogyan reng a föld, milyen forró a láva, és mekkorát zöttyen a szekér, ha nyikorgó kerekének tengelye kettétörik. És volt, hogy a kisködmöne nagyon szorította.

A verseket, a költőket nem szerette, azt a hernyóbajszú, szemöldökét ráncoló proletárköltőt még annyira sem. Hamisnak érezte, nem is akart törődni vele, mert ő volt a munkásköltő, a proli, a lepusztult bérházak lakója, a munkásosztály maga, aki a kizsákmányolás ellen öklét emelte, rázta, majd öklével lecsapott – és minden jóra fordult: a boldog jelenben már nem kellett kis lábaskában kegyelmeséktől hazahozni a vacsorát, a mosónők a mosástól nem görnyedtek kicsit sem, s mindenki tudta, minden anya ifjú asszony, aki tiszta kötényt hord, s nekik a postás nem csak álmukban köszön – mondták, állították azok, akik tanítottak, neveltek, okítottak. S ő, az alig középiskolás fiú viszont csak azt látta: anyja a bögrét két kezébe fogta, úgy, estefelé egy vásárnap, csöndesen elmosolyodott, s ült egy kicsit a félhomályban. S látta azt is, a mosónők még mindig korán halnak...

Lapozgatott az olvasókönyvben, kedvetlenül, talán kicsit szomorúan, talán reménytelenül szerelmesen, ősz volt, vagy tavasz, nyárelő vagy nyárutó. Az ötvenegyedik oldalt lapozta volna tovább, amikor keze, ujjai között a lap megállt a levegőben:

*„A semmi ágán ül szívem,
kis teste hangtalan vacog,
köréje gyűlnek szeliden
s nézik, nézik a csillagok.”*

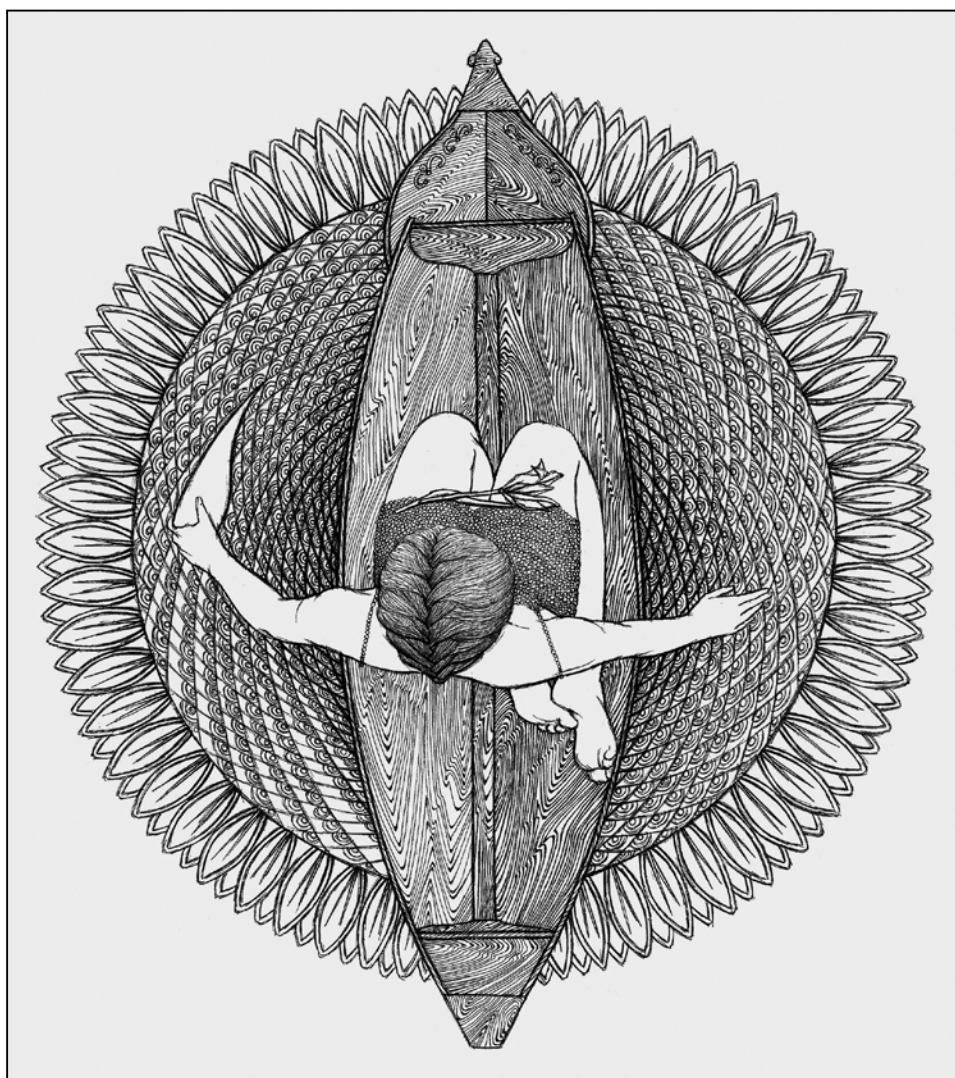
A kép annyira megdöbbenetette, hogy ceruzát fogott, s a lap szélére lerajzolta, lerajzolta a semmi ágát, ahol egy törékeny madárka felé hátát fordítva ül (a léleknek talán az a madara, akit egykor légpuskájával megölt?), ült a madár

a semmi ágán, kis teste hangtalan vacogott, s köréje gyűltek szelíden, és nézték, nézték a csillagok. És ekkor útra kelt a fiú, ment az Őszbe, vijjogva, sírva, kergetőzve, ballagott a Szajna felé, s égtek lelkében kis rözse-dalok, füstösek, furcsák, búsak, bíborak. Feje fölé a csillagok jeges tüzet kavartak, a kardvirágok hegye véres volt. Voltak alvó szegek a jéghideg homokban, és plakátmagányban ázó éjjelek – valaki égve hagyta a folyosón a villanyt, s látta a Bárány vérét kiontva. Ment a fényhez, de nem kérdezett tőle semmit, a dér a kökényt megeste, hűvös és öreg volt az este. Bokrokba szél és macska bútt, a sötét fák sora eldőlt. Álmában fútt a szél már éjjelente, s

kérdezte: mit ér a szó két háború között, s mit ér ő, a ritka és nehéz szavak tudósa? Tajtékos égen ringott a hold, s ő nem tudhatta, hogy másnak e tájék mit jelent. Azt viszont tudta, nem is tudta, csak érezte: „Az ember végül homokos, / szomorú, vizes síkra ér, / szétnéz merengve és okos / fejével biccent, nem remél.”

A Kastélyban, ahol már semmi sem emlékeztetett az egykorvolt pompára, csak maga az épület meg a szó: Kastély, nos, ott, a Kastélyban magyaróra volt. Talán tavasz, talán ősz, nyárelő vagy nyárutó?

Horgos – Szabadka, 2011. április 11.

Illusztráció Hedry Mária *Fénykeresők* című kötetéhez